

Lakivaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi maksukyvyttömyyslainsäädännön harmonisoinnista (maksukyvyttömyysdirektiivi II)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi maksukyvyttömyyslainsäädännön harmonisoinnista (maksukyvyttömyysdirektiivi II) (U 101/2022 vp): Lakivaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä UJ 16/2024 vp — U 101/2022 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Katri Törnroth, oikeusministeriö
- konkurssiasiamies Terhi Maijala, konkurssiasiamiehen toimisto
- laamanni Ilkka Lahtinen, Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus
- asianajaja Mikko Tavast, Suomen Asianajajaliitto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Finanssiala ry
- Suomen Yrittäjät ry

Viitetiedot

Valiokunta on aiemmin antanut asiasta lausunnon LaVL 35/2022 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio on 7.12.2022 tehnyt ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi eräiden maksukyvyttömyyslainsäädännön osa-alueiden harmonisoinnista (COM(2022) 702 final, jäljempänä direktiiviehdotus tai ehdotus).

Ehdotuksen pääasiallinen sisältö ilmenee valtioneuvoston kirjelmästä (U 101/2022 vp) ja jatkokirjelmästä (UJ 16/2024 vp).

Valtioneuvoston kanta

Suomi katsoo, että EU:n kilpailukyvyn ja pääomamarkkinaunionin kannalta on tärkeää edistää oikein kohdennettua harmonisaatiota myös maksukyvyttömyyslainsäädännön alalla rajat ylittävien maksukyvyttömyystilanteiden osalta. Harmonisoinnin tulisi edistää maksukyvyttömyysmenettelyiden tehokkuutta ja läpinäkyvyyttä koko EU:ssa. Lisäksi Suomi katsoo, että toimenpiteiden tulisi keskittyä kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta rahoitusta hankkivia yrityksiä tukeviin toimiin, jotta toimenpiteet aidosti tukevat pääomamarkkinaunionin jatkokehittämistä ja rajat ylittävän sijoittamisen esteiden madaltamista. Lainsäädännön harmonisoinnin kohdentaminen pääomien rajat ylittävän liikkuvuuden kannalta olennaisiin toimijoihin on lainsäädäntökokonaisuudessa tärkeää, koska tällöin harmonisoinnista saatavat edut kohdentuisivat nimenomaisesti siitä hyötyville tahoille.

Suomi suhtautuu edelleen yleisesti myönteisesti takaisinsaantia, pesänhoitajan tiedonsaantia, pre pack -menettelyjä, velkojatoimikuntia ja kansallisista maksukyvyttömyysmenettelyistä saatavilla olevan tiedon parantamista koskeviin ehdotuksiin ja niiden tavoitteisiin.

Takaisinsaantikanteita koskeva ehdotus on pääpiirteissään hyväksyttävissä, mutta kanteiden viereillepanon huomattavasti nykyistä pidempi kolmen vuoden määräaika ei ole maksukyvyttömyysmenettelyjen tehokkuusnäkökulmasta kannatettava. Viimeisimmän kompromissiehdotuksen pre pack -menettelyä koskevat muutokset, jotka mahdollistaisivat jäsenvaltioille joustavammat ratkaisut liiketoiminnan myynnin valmisteluvaiheessa, ovat kannatettavia. Suomen tavoitteena on, että jatkoneuvotteluissa takaisinsaantia, pre pack -menettelyjä, pesänhoitajien ja selvittäjien tiedonsaantia sekä velkojatoimikuntia koskevien ehdotusten yksityiskohtiin saavutettaisiin lisää joustavuutta.

Suomi katsoo, että jatkoneuvotteluissa direktiivitekstiä tulisi vielä kehittää muun muassa velkojien oikeuksien näkökulmasta. Jatkoneuvotteluissa tulisi muutenkin keskittyä maksukyvyttömyysmenettelyiden tehokkuuden ja rajat ylittävien sijoitusten edistämiseen sekä lainsäädännön laadun varmistamiseen. Olisi tarkoituksenmukaista keskittyä niihin ehdotuksen osioihin, joiden avulla voidaan edistää pääomamarkkinaunionia.

Suomi suhtautuukin edelleen erittäin kriittisesti ehdotettuun mikroyritysten menettelyyn, joka heikentäisi velkojien oikeusturvaa ja talousrikollisuuden selvittämistä sekä toteutuessaan lisäisi

Valiokunnan lausunto LaVL 16/2024 vp

kustannuksia ja hallinnollista taakkaa. Lisäksi menettelyn ei katsota olevan merkityksellinen pääomamarkkinaunionin kehittämisen näkökulmasta.

Suomi suhtautuu edelleen kriittisesti myös ehdotettuun johdon velvollisuuteen hakea yritys maksukyvyttömyysmenettelyyn etenkin sen vuoksi, että ehdotettu kaavamainen velvollisuus sopisi huonosti Suomen maksukyvyttömyys- ja yhtiöoikeuden kokonaisuuteen.

Osana viime vaiheen neuvotteluja ja saavutettavaa kokonaisratkaisua Suomi muodostaa asiassa lopullisen kannan huomioiden myös Suomen tavoitteet pääomamarkkinaunionin kehittämiseksi.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Komissio on 7.12.2022 tehnyt ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi eräiden maksukyvyttömyyslainsäädännön osa-alueiden harmonisoinnista (COM(2022) 702 final, jäljempänä direktiiviehdotus tai ehdotus). Nyt käsiteltävänä on valtioneuvoston jatkokirjelmä, jossa annetaan tilannekatsaus direktiiviehdotuksen käsittelystä ja tarkennetaan valtioneuvoston kirjelmän U 101/2022 vp kantoja tarvittavin osin. Lakivaliokunta on lausunut asiasta neuvottelujen alkuvaiheessa (LaVL 35/2022 vp).

Jatkokirjelmän mukaan oikeus- ja sisäasioiden neuvosto on käynyt ehdotuksen takaisinsaantia koskevasta osastosta keskustelua lokakuussa 2023. Direktiiviehdotuksen käsittely neuvoston siviilioikeustyöryhmässä on kesken. Saadun selvityksen mukaan tavoitteena on saavuttaa asiassa neuvoston osittainen yleisnäkemyks joulukuun oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa (12.—13.12.2024).

Direktiiviehdotus on osa toimenpiteitä pääomamarkkinaunionin kehittämiseksi. Eurooppa-neuvosto kehotti päätelmässään 17.—18.4.2024 komissiota ja neuvostoa edistämään pääomamarkkinaunionia koskevaa työtä ilman aiheutonta viivytystä, jotta luodaan aidosti yhdentyneet eurooppalaiset pääomamarkkinat, jotka ovat kaikkien unionin kansalaisten ja yritysten saatavilla ja jotka hyödyttävät kaikkia jäsenvaltioita. Kansallisten maksukyvyttömyysmenettelyjen olennaisten näkökohtien yhdenmukaistaminen mainitaan Eurooppa-neuvoston päätelmissä yhtenä tällaisena toimenpiteenä, minkä vuoksi puheenjohtaja on pyrkinyt nopeuttamaan ehdotuksen käsittelyä neuvostossa.

Jatkokirjelmässä ilmaistun valtioneuvoston tarkennetun kannan mukaan valtioneuvosto muun muassa katsoo, että EU:n kilpailukykyyn ja pääomamarkkinaunionin kannalta on tärkeää edistää oikein kohdennettua harmonisaatiota myös maksukyvyttömyyslainsäädännön alalla rajat ylittävien maksukyvyttömyystilanteiden osalta. Harmonisoinnin tulisi edistää maksukyvyttömyysmenettelyiden tehokkuutta ja läpinäkyvyyttä koko EU:ssa. Lisäksi valtioneuvosto katsoo, että toimenpiteiden tulisi keskittyä kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta rahoitusta hankkivia yrityksiä tukeviin toimiin, jotta toimenpiteet aidosti tukevat pääomamarkkinaunionin jatkokehittämistä ja rajat ylittävän sijoittamisen esteiden madaltamista.

Edellä mainittu kanta vastaa sisällöllisesti valtioneuvoston kantaa, joka on sisällytetty valtioneuvoston kirjelmään (E 44/2024 vp), joka koskee pääomamarkkinaunionin tulevaisuutta. Lakivalio-

Valiokunnan lausunto LaVL 16/2024 vp

kunta on käsitellyt mainittua kirjelmää ja on hyväksynyt sen osalta pöytäkirjakannanoton (LaVP 52/2024 vp), jonka mukaan valiokunta on pitänyt edellä selostettua kantaa perusteltuna. Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että se on mainitussa pöytäkirjakannanotossaan todennut lisäksi seuraavaa: "On tärkeää, että maksukyvyttömyyslainsäädännön harmonisointi EU:ssa perustuu tehokkaisiin ja läpinäkyviin standardeihin eikä pienimpään yhteiseen nimittäjään. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suomen maksukyvyttömyysmenettelyt ovat kansainvälisesti vertailtuna toimivat ja tehokkaat. Tämän vuoksi on olennaista, ettei unionitasoisella sääntelyllä heikennetä tehokkaita ja toimivia kansallisia menettelyjä. Harmonisoinnin tulee myös kohdistua aidosti rajat ylittäviin tilanteisiin ja rajat ylittävän sijoittamisen esteiden madaltamisen kannalta olennaisiin seikkoihin. Valiokunta korostaa myös sen tärkeyttä, että harmonisointiehdotukset perustuvat kattaviin vaikutusarvioihin ja sidosryhmien kuulemisiin kaikista jäsenvaltioista." Valiokunta korostaa, että edellä todettu on merkityksellistä myös nyt käsiteltävän jatkokirjelmän osalta.

Edellä todetun mukaisesti lakivaliokunta on lausunut direktiiviehdotusta koskevasta valtioneuvoston kirjelmästä neuvotteluiden alkuvaiheessa kiinnittäen huomiota eräisiin keskeisiin direktiiviehdotusta koskeviin lähtökohtiin (ks. LaVL 35/2022 vp). Mainitussa lausunnossa esiin nostetut seikat ovat edelleen merkityksellisiä.

Takaisinsaantikanteita koskevien ehdotusten osalta valiokunta on aiemmassa lausunnossaan kiinnittänyt huomiota erityisesti siihen, että kanteiden vireillepanon huomattavasti nykyistä pidempi kolmen vuoden määräaika ei ole maksukyvyttömyysmenettelyjen tehokkuusnäkökulmasta kannatettava (ks. LaVL 35/2022 vp, s. 4). Valiokunnan saaman selvityksen mukaan viimeisimmässä kompromissitekstissä takaisinsaantikanteiden nostamisen määräaika on joustavoitettu siten, että Suomen nykyllä lainsäädäntö voitaisiin säilyttää. Lakivaliokunta pitää tätä myönteisenä.

Lakivaliokunta on aiemmassa lausunnossaan katsonut myös, että direktiivissä ei tule myöskään säätää tuomioistuimen roolista maksukyvyttömyysmenettelyissä kansalliseen järjestelmään soveltumattomalla tavalla (ks. LaVL 35/2022 vp, s. 4). Valiokunnan saaman selvityksen mukaan edellä todettuun liittyen pesähoitajien tiedonsaantia koskevassa viimeisimmässä kompromissitekstissä jäsenvaltiot saivat itse päättää viranomaisen, joka tekisi direktiivissä säädettyjä hakuja pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmässä. Lisäksi ns. pre pack -menettelyissä ei tuomioistuimella olisi pakollista roolia valmisteluvaiheessa. Valiokunta pitää myös tätä kehitystä myönteisenä.

Lakivaliokunta pitää perusteltuna valtioneuvoston kantaa, jonka mukaan jatkoneuvotteluissa tulee keskittyä maksukyvyttömyysmenettelyiden tehokkuuden ja rajat ylittävien sijoitusten edistämiseen sekä lainsäädännön laadun varmistamiseen. On tarkoituksenmukaista keskittyä niihin ehdotuksen osioihin, joiden avulla voidaan edistää pääomamarkkinaunionia.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Lakivaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Valiokunnan lausunto LaVL 16/2024 vp

Helsingissä 19.9.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juho Eerola ps
varapuheenjohtaja Eva Biaudet r
jäsen Alviina Alametsä vihr
jäsen Pia Hiltunen sd
jäsen Jessi Jokelainen vas
jäsen Mari Kaunistola kok
jäsen Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Ari Koponen ps
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Eemeli Peltonen sd
jäsen Susanne Päivärinta kok
jäsen Mika Riipi kesk
jäsen Juha Viitala sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mikko Monto